

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่อง

- 1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ
- 2) การบริหารหลักสูตร
- 3) การจัดการเรียนการสอน
- 4) การจัดการบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน
- 5) การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน และการติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

ศึกษาไปแล้ว

วิธีการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาโดยศึกษาเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเอกสารของทางราชการจากหน่วยงานสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และศึกษาเอกสารของโรงเรียนได้แก่ รายงานการประชุมระเบียบนักเรียน นอกจากนี้ยังใช้วิธีที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาภาคสนามที่โรงเรียนที่ผู้วิจัยเลือกเป็นสถานที่ศึกษาตลอดระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือในการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยการสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ (Structured Interview) และการสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าก่อนออกปฏิบัติงาน มีการบันทึกเสียงและถ่ายรูปเพื่อช่วยความจำและเป็นหลักฐาน การทำให้นักสังเกตมกลมกับชุมชนทำให้ผู้ถูกศึกษารู้สึกตัวว่ากำลังถูกสังเกต บางครั้งใช้บันทึกย่อ แล้วนำมาจัดทำบันทึกภาคสนาม (Fieldnotes) แล้วตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยวิธีตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสุดท้าย

เพื่อประมวลผลสร้างข้อสรุปเป็นสิ่งที่ค้นพบ (Findings) จากการศึกษา อาศัยการตีความหมาย โดยผู้วิจัยเอง โดยขอคำแนะนำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษา สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินการดำเนินงานตามประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้ดังนี้

1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ

โรงเรียนมีการวางแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยการตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ช่วงระยะก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ประกอบด้วย แผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แผนงานนี้จัดทำดำเนินการให้เป็นไปตามงาน 6 งานของโรงเรียน จัดทำเป็นประจำปีการศึกษา

โรงเรียนมีการวางแผนด้านการจัดทำแผนการสอน ผู้บริหารช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้มีการจัดทำแผนการสอนทุกหมวดวิชาล่วงหน้า ก่อนการจัดทำแผนการสอนมีการอบรมสัมมนา ครูผู้สอน เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในการจัดทำ ผู้บริหารติดตามผลงานก่อนนำไปใช้ และแก้ไข ขอบกพร่องหลังจากใช้แล้ว

โรงเรียนมีการวางแผนด้านการจัดทำบันทึกการสอน ครูผู้สอนที่ได้รับมอบหมายชั่วโมงสอน วิชาต่าง ๆ ทุกหมวดวิชาต้องจัดทำบันทึกการสอนของแต่ละคาบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ในแต่ละคน กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อที่จะใช้ประกอบ ผู้บริหารได้เน้นให้ครูผู้สอนจัดทำบันทึก การสอนอย่างสม่ำเสมอ

โรงเรียนมีการวางแผนด้านการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามลำดับ ซึ่งสามารถควบคุม ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานได้ ปฏิทินการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย วัน เวลา กิจกรรม และครูผู้รับผิดชอบ

การวางแผนด้านวิชาการนี้ โรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ สามารถดำเนินการได้ผลตาม วัตถุประสงค์ของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับดี

2) การบริหารหลักสูตร

2.1 การเตรียมความพร้อมของโรงเรียน

โรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่มีการเตรียมความพร้อมในด้านหลักสูตร เริ่มตั้งแต่ก่อนการ เปิดรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยที่ผู้บริหารเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนาหลายครั้ง

เพื่อเข้ารับนโยบาย วิธีการดำเนินการจัดสอนระดับมัธยมศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ หลังจากนั้นครูผู้สอนที่ได้รับมอบหมายแต่ละรายวิชาในระดับชั้นมัธยม
ศึกษาเข้ารับการอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการให้เข้าใจหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษา ตั้งแต่ความเป็นมา
ของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร วิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ
การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ตลอดจนการเตรียมแผนการเปิดสอนวิชาชีพที่ท้องถิ่น
ต้องการ ซึ่งที่โรงเรียนนี้เน้นทางด้านเกษตรกรรม

การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนด้านอาคารสถานที่ โรงเรียนมีความพร้อมด้านอาคาร
เรียน โรงฝึกงาน และอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ถือว่าเพียงพอ พร้อมทั้งจะรองรับนักเรียน
การเรียนการสอนในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาได้ ขาดแต่ห้องปฏิบัติการและเครื่องทดลองทาง
วิทยาศาสตร์

การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร จำนวนครูผู้สอนในโรงเรียนมีจำนวนมากพอ
ผู้บริหารมีหน้าที่คัดเลือกครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา โดยคำนึงถึงวิทยุติ ความรู้ ความสามารถ และ
สาขาวิชาที่ครูแต่ละคนถนัด ที่โรงเรียนนี้คัดเลือกครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 12 คน และครู
ผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาจะแยกกับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา

2.2 การส่งเสริมการเรียนการสอน

โรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนคือ การจัดบริการแนะแนว
ในโรงเรียนด้วยการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน โดยการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน
การสอนซ่อมเสริม การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมี
รายได้ระหว่างเรียน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ปรากฏในแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา

2.3 การพัฒนาบุคลากร

ผู้บริหารโรงเรียนได้ใช้วิธีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนด้วยการส่งเสริมให้บุคลากรได้
มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น การจัดอบรมการเขียนผลงานทางวิชาการ การจัดสัมมนาครูใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การจัดหาเอกสารให้ครูศึกษาค้นคว้า การส่งเสริมให้ครู
เข้าร่วมประชุม สัมมนากับหน่วยงานอื่น และการจัดนิเทศภายในโรงเรียน

2.4 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

เริ่มจากการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ก่อนที่จะเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ใช้วิธีการประชาสัมพันธ์โดยครูในโรงเรียนไปพบปะผู้ปกครองตามบ้าน

และประชาสัมพันธ์หลักสูตรไปพร้อม ๆ กันด้วย นอกจากนี้ใช้วิทยุประจำหมู่บ้าน และประชาสัมพันธ์ผ่านคณะกรรมการโรงเรียน ตัวนักเรียน และผู้ปกครองในขณะมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในวันสำคัญต่าง ๆ

3) การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน หมายถึง การจัดการแผนการเรียน การจัดการตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดแบบเรียน และการจัดทำคู่มือครู

3.1 การจัดทำแผนการเรียนของโรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่เป็นการจัดวิชาเรียนให้เป็นไปตามความถนัด ความสนใจของนักเรียน โดยเป็นมติของที่ประชุมครู อาจารย์ และคณะกรรมการศึกษาและผู้ปกครองเป็นแผนการเรียนมุ่งเน้นส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมการไปทำงาน และศึกษาต่อชั้นสูงของนักเรียน

3.2 การจัดตารางสอน

โรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่จัดตารางสอน โดยยึดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นหลัก และใช้ข้อมูลโรงเรียนประกอบ จัดตารางสอนแยกเป็นระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น จัดเป็นตารางสอนรวม แบบแนวนอน และแนวดิ่ง แล้วจึงจัดทำตารางสอนรายห้องเรียน กำหนดวิชาที่เปิดสอน รายชื่ออาจารย์ผู้สอน จำนวนคาบที่สอน และกำหนดกิจกรรมตามโครงสร้างของหลักสูตรให้ครบ และยังจัดทำแผนการจัดเวลาเรียนของแต่ละปีการศึกษาได้ด้วย

3.3 การจัดชั้นเรียน

การจัดชั้นเรียนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ จัดระบบนักเรียนชาย หญิง คละกันและนักเรียนเก่ง นักเรียนอ่อนปนกันในแต่ละห้อง และแต่ละห้องเรียนนักเรียนเรียนวิชาชีฟเหมือนกัน

3.4 การจัดครูเข้าสอน

โรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ จัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนโดยใช้วิธีแยกสอนเป็นระดับ แบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาระดับหนึ่ง และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอีกระดับหนึ่ง การจัดครูเข้าสอนจัดโดยคำนึงถึงคุณวุฒิ สาขาวิชาเอก ความถนัด และความสมัครใจของผู้สอน จากการจัดครูเข้าสอนครูส่วนมากได้สอนตรงกับสาขาวิชาที่ตนถนัด

3.5 การจัดแบบเรียน

หนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาของนักเรียนโรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ ใช้ตามรายวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตร สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้รับหนังสือจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นบริการโดยไม่คิดเงินแต่อย่างใด

3.6 การจัดทำคู่มือครู

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดทำคู่มือครู และเอกสารประกอบ ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรม และเอกสารหลักสูตร มอบให้แก่โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาทุกโรงเรียน โรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ได้จัดเก็บเอกสารเหล่านี้ไว้ที่ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้ครูใช้เป็นที่ยึดศึกษาค้นคว้า มีปัญหาอยู่ที่เอกสารมีน้อยเกินไปไม่เพียงพอกับจำนวนครู

3.7 การปรับปรุงการเรียนการสอน

โรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ กำหนดโครงการปรับปรุงการเรียนการสอนทุกปีการศึกษา มีหัวหน้ารับผิดชอบโครงการ ดำเนินการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน โดยดูแลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตอนต้นปีการศึกษาเป็นหลัก วิธีการที่ใช้ในการปรับปรุงการสอน ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การปรับปรุงวิธีสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการนิเทศการสอน

4) การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน

การจัดการบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดบริการห้องสมุด และการนิเทศการสอน

4.1 การจัดการบริการด้านสื่อการเรียนการสอน ของโรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ มีการจัดตั้งศูนย์ผลิตสื่อของโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน ศูนย์ผลิตสื่อนี้ทำหน้าที่ผลิตสื่อ ๑. ให้การอบรมการใช้สื่อ การเก็บรักษาสื่อ เพื่อให้ตอบสนองกับโครงการผลิตสื่อและใช้สื่อ และโครงการบำรุงรักษาสื่อของโรงเรียน โรงเรียนยังได้รับสื่อจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอีกส่วนหนึ่ง สรุปได้ว่า โรงเรียนมีการจัดการบริการด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาขาดแคลนสื่อการสอนด้านวิทยาศาสตร์ และไม่มีห้องปฏิบัติการ

4.2 การจัดการบริการด้านห้องสมุด โรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ ใช้บริเวณส่วนหนึ่งของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นห้องสมุดของโรงเรียน ขนาดห้องค่อนข้างเล็ก หนังสือมีจำนวนน้อย ปัญหาด้านบุคลากรประจำห้องสมุดมีเพียงคนเดียว การบริการไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

วิธีแก้ปัญหาคือบุคลากรโรงเรียนได้นำศึกษานิเทศก์ไปปรึกษาหารือจากสถาบันราชภัฏมาช่วยเป็น
 ครั้งคราวหรือบางภาคเรียนเท่านั้น

4.3 การนิเทศการสอน โรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่มีการจัดการบริการด้านการนิเทศ ทั้ง
 ภายในและภายนอก การนิเทศภายในใช้วิธีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ทำหน้าที่นิเทศ
 ภายในให้แก่ครูผู้สอน เพื่อช่วยแก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุงการสอน ซึ่งนับว่าการบริการด้านการ
 นิเทศภายในอยู่ในระดับเพียงพอ ส่วนการนิเทศภายนอกเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ประจำสำนัก
 งานการประถมศึกษาอำเภอวังโคน จะมาให้บริการนิเทศที่โรงเรียนเป็นประจำภาคเรียนละ
 อย่างน้อย 2 ครั้ง

5) การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

โรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ใช้วิธีการวัดผลประเมินผลตามแนวทางที่กำหนดไว้ในคู่มือการ
 ดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
 แห่งชาติ ซึ่งเป็นแบบเดียวกับที่โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของกรมสามัญศึกษาใช้อยู่ แต่เพิ่ม
 เต็มว่าเกณฑ์การวัดผลและแนวดำเนินการประเมินผลต้องได้รับความเห็นชอบจากกลุ่มโรงเรียนที่
 สังกัดอยู่ ครูผู้สอนเป็นผู้ทดสอบจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อตรวจสอบผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะ
 พิสัย และจิตพิสัย การประเมินผลต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดภาคเรียน และนำผลการประเมิน
 มาเปลี่ยนเป็นระดับผลการเรียนเพื่อตัดสินผลการเรียน การวัดและประเมินผลของโรงเรียนสามารถ
 กระทำได้ตามแนวดำเนินการ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กอยู่ในระดับดี

การติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว โรงเรียนสามารถติดตามนักเรียนได้ดี
 เพราะนักเรียนส่วนมากอยู่ในหมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่ ปรากฏผลว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ
 โครงการ เพราะนักเรียนที่เรียนสำเร็จแล้วไปประกอบอาชีพในโรงงาน ศึกษาต่อในชั้นสูงขึ้นไป
 และประกอบอาชีพตามที่ได้เรียนจากโรงเรียน

6.2 การอภิปรายผล

การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้น
 พื้นฐาน กรมศึกษาโรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ จังหวัดสกลนครนี้ ผลที่ได้รับเกิดจากความคิดเห็น
 ของผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ได้แก่

ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ นักเรียน นักการภารโรง คณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครอง
ศึกษานิเทศก์ จำนวนทั้งหมด 84 คน ซึ่งล้วนแต่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน
โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งสิ้น ผู้วิจัยขออภิปรายผลเพื่อชี้ประเด็นสำคัญที่ได้จากการ
ศึกษาดังนี้

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ อาคารเรียน โรงฝึกงาน
แต่ขาดห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ซึ่งการค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวิทย์ นิคมศักดิ์
(2535) ที่ศึกษาเรื่อง "การติดตามการดำเนินการตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้น
พื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 9" ซึ่งพบว่า
โรงเรียนมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่แต่ยังขาดห้องปฏิบัติการ

โรงเรียนมีการวางแผนในการดำเนินงานด้านวิชาการ กำหนดแนวทางและวิธีการปฏิบัติ
ด้วยการจัดทำแผนปฏิบัติการ จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เป็นการพัฒนาคุณภาพของ
โรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการวางแผนเกี่ยวกับ
งานวิชาการที่โรงเรียนปฏิบัติอยู่ เป็นที่ยอมรับของครูผู้สอนในโรงเรียนว่ามีความสำคัญอันดับหนึ่ง
ผู้บริหาร และครูผู้สอนพอใจในการปฏิบัติตามแผนนี้ การวางแผนงานด้านวิชาการนี้สอดคล้องกับ
การศึกษาของกรมวิชาการ (2535) ที่ศึกษาเรื่อง "แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาส
ทางการศึกษา" ที่ค้นพบว่า การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนต้องเริ่มตั้งแต่การวางแผน ระบุ
เป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป็นการพัฒนารูปแบบโรงเรียนอย่างมีระบบ

ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่าโรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในการศึกษาหลักสูตรและ
การใช้หลักสูตร ให้กับครูผู้สอนได้ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประยูร อาษานาม
(2535) ซึ่งวิจัยเรื่อง "การประเมินผลการดำเนินงานโครงการนำร่องขยายการศึกษามาศษังคัย
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" ที่พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการประชุมอบรมการใช้หลักสูตรอยู่ใน
ระดับ "มาก" และด้านความเข้าใจหลักสูตรมีชมรมศึกษาตอนต้น ของครูอาจารย์ในโรงเรียน พบว่า
ครูอาจารย์เพียง ร้อยละ 25 เท่านั้น ที่เข้าใจหลักสูตรอยู่ในระดับ "ดี" ซึ่งเป็นข้อแตกต่างจาก
การค้นพบของผู้วิจัยนี้พบว่า ครู อาจารย์ในโรงเรียนเข้าใจหลักสูตรดี ข้อนี้อธิบายได้ว่าเกิดจาก
ประสบการณ์ของครู อาจารย์ที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากการที่ได้เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมา
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 โรงเรียนได้พบปัญหาอุปสรรคด้านต่าง ๆ ได้หาทางแก้ปัญหาและปรับปรุงข้อ
บกพร่องเสมอมา จนผลการดำเนินงานดีขึ้น และพบว่าการเตรียมความพร้อมของครูในโรงเรียน

มีเพียงพอ ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถทั้งวิชาสามัญ และวิชาชีพ การค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ดุสิต ปรีกุล (2534) ที่ศึกษาเรื่อง "การติดตามการดำเนินงานโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ในเขตการศึกษา 10" ที่ค้นพบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน โรงเรียนสามารถเตรียมความพร้อมได้ดีพอใช้ และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแนวการดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จัดกิจกรรมได้ครบตามโครงสร้างของหลักสูตร การที่โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ทองอ่อน ปัทภาวโร (2534) ที่ศึกษาเรื่อง "การติดตามการดำเนินโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ในเขตการศึกษา 9" ที่ค้นพบว่า โรงเรียนประถมศึกษามีความพร้อมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี

โรงเรียนมีการจัดทำแผนการเรียนให้นักเรียนได้เรียนวิชาอาชีพได้ตรงกับความต้องการของตนเอง และความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดประสงค์สำคัญของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา และโรงเรียนได้เชิญวิทยากรท้องถิ่นให้ความรู้ด้านวิชาชีพจนนักเรียนนำไปประกอบอาชีพได้

ในด้านการจัดบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน โรงเรียนสามารถจัดหาและจัดหาสื่อการเรียนการสอนบริการครูผู้สอนได้เพียงพอ พบปัญหาในบางรายวิชา เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ มีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ไม่น้อยเพียงพอ และห้องปฏิบัติการไม่มี การบริการด้านห้องสมุดมีไม่มากนัก เพราะห้องเล็กคับแคบ ขาดแคลนหนังสือและตำราประกอบการศึกษาค้นคว้า ปัญหาขาดบุคลากรปฏิบัติงานห้องสมุด การบริการด้านการนิเทศการสอนมีเพียงพอทั้งการนิเทศภายใน และการนิเทศภายนอก แต่ยังขาดการจริงจัง

นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนนี้ได้ผ่านการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการตามแนวทางการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในโครงการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้ ถึงระดับดี นักเรียนสำเร็จชั้น ม.3 ร้อยละ 94 ออกกลางคัน ร้อยละ 6 สาเหตุที่ออกกลางคันเพื่อไปประกอบอาชีพ โรงเรียนติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วอย่างสม่ำเสมอ ผลที่ได้คือ นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ร้อยละ 60 ไปประกอบอาชีพ ร้อยละ 40 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานของโรงเรียนตามโครงการนี้ ปรากฏว่า ผู้ปกครองส่วนมากมีความพอใจการเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้าน เพราะโรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน เดินทางไปได้สะดวก เสียค่าใช้จ่ายน้อย ได้รับการยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา และยังได้รับการอื่น ๆ เช่น ได้รับแจกหนังสือเรียน เสื้อผ้าชุดนักเรียน ได้รับการให้ยืมรถจักรยาน ผู้ปกครองยังพึงพอใจผลการเรียนของบุตรหลานของตน และพอใจวิชาที่เปิดสอนได้สนองความต้องการของท้องถิ่น ผู้ปกครองจึงให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน การให้ความร่วมมือนี้จะส่งเสริมให้การดำเนินงานของโครงการเป็นไปด้วยดี

จากผลการศึกษาที่เจาะลึก ผู้วิจัยยังพบว่า การที่ผลการดำเนินงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จ ก็เนื่องมาจากปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่เอื้ออำนวยให้การบริหารโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของครู อาจารย์ในโรงเรียน มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง พัฒนานักเรียนและพัฒนาโรงเรียน และยังเกิดจากปัจจัยที่ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือช่วยเหลือโรงเรียนทั้งร่างกาย และแรงทรัพย์ เพราะต้องการเห็นโรงเรียนเจริญก้าวหน้าให้ทัดเทียมโรงเรียนในหมู่บ้านอื่น จะเห็นได้จากทุกครั้งที่โรงเรียนจัดงานเนื่องในโอกาสวันสำคัญ ๆ เช่น งานวันแม่ งานวันเด็ก ประชาชน ผู้ปกครองจะมาร่วมงานอย่างพร้อมเพรียงกัน ปัจจัยอีกประการหนึ่งคือ คุณลักษณะของผู้บริหารคือ อาจารย์ใหญ่ ทั้งคุณลักษณะส่วนตัว และคุณลักษณะของผู้บริหาร อาจารย์ใหญ่วางตัวยังอยู่ในวัยหนุ่ม อายุเพียง 40 ปี แต่งกายเรียบร้อยอยู่เสมอ นุดจาสุภาพ และเป็นกันเองกับครูทุกคน แต่ครูทุกคนก็มีความเกรงใจ เพราะอาจารย์ใหญ่จะกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น การมาทำงานเข้าทุกวัน จนครูที่มาสายบ่อย ๆ ไม่กล้ามาสายอีก ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยเร็ว เมื่อเกิดปัญหาใดขึ้นภายในโรงเรียน อาจารย์ใหญ่จะรีบแก้ปัญหาในทันที ครูหลายคนต่างบอกว่าอาจารย์ใหญ่เป็นคนมีความจริงจังกับผู้ใต้บังคับบัญชา จะช่วยเหลือทุกคนโดยเท่าเทียมกัน โดยปกติจะเป็นคนเข้าวัดเข้าวา ทำบุญกุศลเสมอ และยึดหลักธรรมะไว้ในชีวิตประจำวัน ทางด้านการบริหารอาจารย์ใหญ่เป็นผู้นำในการสั่งการได้ทันที จัดคนเข้าทำงานได้ตรงกับความต้องการของครู จะศึกษางานจนเข้าใจอย่างถ่องแท้ และติดตามผลงานทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ มีมนุษยสัมพันธ์กับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี

จากผลการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ จะเห็นว่าการดำเนินงานของโรงเรียนในการปฏิบัติงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการเปิดสอน

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประสบความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ เพราะโรงเรียนชุมชนดงม่วงไข่ มีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ บุคลากรโรงเรียน และปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วมากกว่า โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโครงการนำร่องพร้อมกัน จึงทำให้การดำเนินงานของโรงเรียน และการบริหารงานวิชาการสามารถปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้

6.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัญหาโดยการใช่วิธีวิจัยเชิงคุณภาพมีข้อจำกัดประการหนึ่งคือ เป็นการศึกษาเพียงสนามใดสนามหนึ่ง จึงไม่อาจสรุปรวมผลถึงโรงเรียนทั้งหมดได้ แต่อาจจะใช้ได้กับโรงเรียนที่มีขนาดเดียวกัน มีสภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่น ๆ คล้ายคลึงกัน เช่น จำนวนบุคลากรครู ความร่วมมือจากชุมชน แต่การวิจัยในลักษณะนี้มีประเด็นที่ทำให้เห็นภาพของโรงเรียนอย่างชัดเจนละเอียดลึกซึ้งเป็นรูปธรรม ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำข้อค้นพบ และปัญหาที่พบมาเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐานดังนี้

1) ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เพื่อให้การจัดการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน มีประสิทธิภาพบรรลุตามเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรดำเนินการจัดสรรงบประมาณเพิ่มให้กับโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อจัดสร้างห้องสมุดแยกเป็นเอกเทศ ขนาดใหญ่พอที่จะรองรับนักเรียนในโรงเรียนได้ และจัดหาหนังสือ สิ่งพิมพ์ และสารสนเทศอื่น ๆ ที่จะบริการให้นักเรียนให้สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากที่ศึกษาในห้องเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับห้องปฏิบัติการวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสพบและลงมือปฏิบัติเป็นประสบการณ์จริง

นอกจากนั้นควรจัดสรรอัตราค่าจ้างครูอาจารย์เพิ่มในสาขาวิชาที่ขาดแคลน เช่น สาขาวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นการลดความอึดอัดใจยุ่งยากใจของครูที่ต้องสอนไม่ตรงกับสาขาของตน และเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพขึ้น

ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อให้ครูอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ไปศึกษาดูงานในหน่วยงานอื่น ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาแห่งอื่น ๆ ที่ได้รับการยกย่องว่าสามารถจัดการศึกษาได้ดี

2) ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและอำเภอ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ควรดำเนินการสนับสนุนให้การอบรมครูเกี่ยวกับการจัดผลประเมินผลเพิ่มขึ้น เพื่อให้ครูเข้าใจหลักการวิธีการปฏิบัติงานการประเมินผลการเรียนของนักเรียนอย่างถ่องแท้ สามารถออกข้อสอบการวัดผลรายจุดประสงค์ได้อย่างมาตรฐาน การประเมินผลที่มีคุณภาพจะเป็นผลต่อนักเรียนที่จบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ

การจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดทำสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ครูจะได้สามารถผลิตสื่อ ใช้สื่อ บำรุงรักษาสื่อเป็น มีสื่อการเรียนการสอนเพียงพอในทุกรายวิชา และสนับสนุนงบประมาณสำหรับวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อด้วย

การจัดการนิเทศการสอน ควรเพิ่มการนิเทศภายนอกคือ การนิเทศจากศึกษานิเทศก์ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หรือสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมากขึ้น เพราะการนิเทศภายในจากผู้บริหารและครูฝ่ายวิชาการทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากผู้บริหารมีภารกิจหลายประการที่ต้องปฏิบัติ การได้รับการนิเทศการสอนไม่พอ ครูไม่ทราบข้อบกพร่องในการสอนของตน ครูไม่ทราบว่าควรปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างไร หรือควรแก้ปัญหาคือ何在ห้องเรียนอย่างไร

3) ข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนประถมศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ จากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นโรงเรียนดีเยี่ยม รวมทั้งขอความช่วยเหลือสนับสนุนแนวทางการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ที่ยังไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานของโรงเรียน

ผู้บริหารที่จะจัดหาครูมือครูให้กับครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้นให้มากพอกับจำนวนครูผู้สอนจะใช้การศึกษาเป็นแนวทางการสอนได้

ผู้บริหารควรพยายามชี้แจงครูที่สอนระดับประถมศึกษาให้เข้าใจและสนใจในการที่โรงเรียนจัดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมอื่น ๆ ของนักเรียน เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ครูอาจารย์ในโรงเรียนควรเพิ่มความมีมนุษยสัมพันธ์กับชาวบ้าน เพื่อชุมชนจะได้ช่วยเหลือโรงเรียน ำให้การสนับสนุนโรงเรียนในกิจกรรมโรงเรียน บริจาคทรัพย์สินหรืออุทิศแรงกายพัฒนาโรงเรียน

4) ข้อเสนอแนะสำหรับการทํากิจครั้งต่อไป ควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เจาะลึกเพื่อติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วว่าได้ไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในชั้นสูงขึ้นอย่างไร